

Effectieve feedback in zes stappen

PRAKTISCH STAPPENPLAN VOOR HET GEVEN VAN FEEDBACK OP TEKSTEN

Het geven van feedback is een van de meest effectieve manieren om de schrijfvaardigheid van leerlingen te verbeteren. Maar lang niet alle feedback is even doeltreffend. Het kan erg frustrerend zijn als je veel tijd hebt besteed aan het geven van feedback en je leerlingen er niet veel van lijken te leren. Hoe zorg je ervoor dat je leerling echt aan de slag gaat met je feedback? Om leraren hierbij te ondersteunen, hebben we een stappenplan voor effectieve feedback ontwikkeld. Aan de hand van een voorbeeld laten we zien hoe je hiermee aan de slag kunt.

Monica Koster en Meike Korpershoek

Over de auteur

MONICA KOSTER

is zelfstandig onderzoeker,
ontwikkelaar en onderwijsadviseur.

MEIKE KORPERSHOEK

is docent Nederlands in het hbo
en mbo.

DE TIMING VAN FEEDBACK

Misschien klinkt het raar, maar het heeft weinig zin om feedback te geven op een eindproduct. Op dat moment zal een leerling misschien wel kennis nemen van de feedback, maar er verder niets mee doen. De volgende keer dat de leerling een tekst moet schrijven, is hij de feedback alweer vergeten, of moet hij een ander soort tekst schrijven waarop deze specifieke feedback niet van toepassing

is. Een leerling leert alleen van feedback als hij er daadwerkelijk iets mee aan de slag moet. Je geeft je feedback dus het best tussen twee versies in. Drie dingen zijn hierbij belangrijk: de feedback moet de leerling inzicht geven in z'n prestatie, de leerling verder helpen, en de leerling motiveren om nog iets aan zijn tekst te verbeteren.

Op basis van inzichten uit wetenschappelijk onderzoek hebben we een stappenplan ontwikkeld voor het geven van effectieve feedback (zie hiernaast).

HOE WERK JE MET HET STAPPENPLAN?

Aan de hand van een voorbeeldopdracht en -tekst (zie hiernaast) laten we zien hoe je met het stappenplan kunt werken. De tekst is geschreven door Fabian uit groep 7 (het 5de leerjaar).

Stap 1: het communicatieve doel

Eerst bepaal je of de leerling met zijn tekst het communicatieve doel behaalt dat in de opdracht was gegeven.

Het stappenplan voor effectieve feedback

Stap 1: Het communicatieve doel

Bepaal of het communicatieve doel van de tekst bereikt wordt.

Stap 2: Sterke punten en verbeterpunten

Noteer kort enkele sterke en verbeterpunten die aansluiten op de vooraf bepaalde succescriteria.

Stap 3: Belangrijkste aandachtspunten

Bepaal twee à drie punten waarop je feedback wilt geven. Zorg dat deze aansluiten op de succescriteria en/of de behandelde stof. Geef de voorkeur aan hogere-orde-aspecten.

Stap 4: Kwaliteit van de tekst

Bepaal de kwaliteit op basis van het communicatieve doel. Afhankelijk van de kwaliteit schat je in wat voor type feedback nodig is.

Stap 5: Feedback

a Is de tekst relatief sterk? Geef dan voornamelijk faciliterende feedback op de hogere-orde-aspecten en op minder complexe fouten. Geef directieve feedback bij complexe grammaticale fouten en fouten waar geen regel aan ten grondslag ligt.

b Is de tekst relatief zwak? Geef ook dan faciliterende feedback op de hogere-orde-aspecten en bespreek de feedback goed na met de leerling. Geef directieve feedback bij complexe grammaticale fouten, fouten waar geen regel aan ten grondslag ligt en minder complexe fouten.

Stap 6: Controle

Lees je feedback nog eens. Controleer of je voldoende selectief bent geweest en of de formulering begrijpelijk is. Weet de leerling hoe hij heeft gepresteerd, hoe hij zijn tekst kan verbeteren en wordt hij daartoe voldoende gemotiveerd?

Het communicatieve doel van deze opdracht was: je meester of juf ervan overtuigen om met de hele klas naar een pretpark te gaan. Fabian slaagt hier behoorlijk goed in: hij maakt duidelijk naar welk pretpark hij zou willen en noemt drie argumenten. In plaats van de argumenten helder uit te werken, herhaalt hij ze echter enkel twee keer, wat de tekst niet overtuigender maakt.

Stap 2: sterke punten en verbeterpunten

Bij stap 2 noteer je vervolgens enkele sterke en verbeterpunten die je opvallen bij het lezen van de tekst. Dit is geen

uitgebreide analyse aan de hand van een beoordelingsformulier. Wat bij deze tekst bijvoorbeeld opvalt, is dat Fabian helder en bondig schrijft, dat de tekst niet echt een heldere structuur bevat, dat er herhaling in zit en dat de tekst enkele spelfouten bevat.

Stap 3: belangrijkste aandachtspunten

In stap 3 bepaal je op welke punten je precies feedback wilt geven. Voor effectieve feedback is het van belang dat je niet alles benoemt wat niet goed is aan de tekst, omdat een leerling dan niet meer overziet wat hij moet verbeteren en

Schrijfofdracht

SCHOOLREISJE NAAR PRETPARK

Jij wilt samen met je klasgenoten een dagje uit naar een pretpark. De meester of juf vindt dit niet zo'n goed idee. Jullie willen er toch alles aan doen om met z'n allen naar een pretpark te gaan.

Schrijf een brief waarin je jouw meester of juf met goede argumenten probeert te overtuigen om toch met de klas naar dit pretpark te gaan. Maak in je brief duidelijk om wat voor pretpark het gaat.

Beste Juf

Wij zouden heel graag naar Toerland willen. Jlet zo Super leuk zijn en het is ook leenzaam. Jlet is toch maar 1 keer en nabuurlijk ook leenzaam en gezellig. Iedereen neemt dan ze fiets mee. Want het is toch dichtbei.

1 iedereen vindt het leuk

2 niet duur en makkelijk

3 gezellig en leenzaam

Groetjes JB

gedemotiveerd kan raken. Wees selectief en kies voor de twee of drie belangrijkste punten. Maak hierbij wel duidelijk aan je leerlingen dat je selectief bent geweest in je feedback.

Heeft de schrijfofdracht duidelijke succescriteria, dan neem je die als uitgangspunt. Je kan ook kiezen voor een aspect dat de focus is geweest in je instructie vooraf. De feedback mag voor de leerling niet uit de lucht komen vallen. Focus daarbij eerst op de hogere-orde-aspecten van de tekst, zoals inhoud, structuur en stijl. Een verbetering van die aspecten heeft vaak een groter positief effect op de kwaliteit van de tekst dan een verbetering van lagere-orde-aspecten als grammatica, spelling, interpunctie en lay-out. Richt je daar dus pas op in tweede instantie, tenzij deze aspecten de leesbaarheid en begrijpelijkheid van de tekst belemmeren.

Fabian verdient een compliment over het behalen van het communicatieve doel, met een opmerking over de herhaling. Daarna kunnen we nog iets zeggen over de opbouw en de spelfouten.

Stap 4: kwaliteit van de tekst

De kwaliteit van de tekst bepaalt het soort feedback dat je geeft. Zwakke schrijvers hebben behoefte aan andere feedback dan sterke schrijvers. Bepaal daarom voor het geven van je feedback of je met een zwakke, gemiddelde of sterke tekst te maken hebt. Een belangrijke aanwijzing hiervoor is de mate waarin de leerling erin slaagt het communicatieve doel te bereiken (zie stap 1). Fabian is daar heel aardig in geslaagd, met wat op- en aanmerkingen, en we kunnen dus spreken van een gemiddelde tekst.

Soorten feedback

Grofweg kun je twee soorten feedback onderscheiden: **directieve** feedback en **faciliterende** feedback. Bij directieve feedback maak je duidelijk wat en hoe een leerling moet verbeteren of corrigeer je de tekst. De regie van het verbeteren van de tekst ligt vooral bij de feedbackgever en niet bij de schrijver zelf. Bij faciliterende feedback zet je de leerling aan het denken door het stellen van vragen of het geven van een lezersreactie. Op deze manier blijft de leerling zelf eigenaar van de tekst. Over het algemeen is directieve feedback meer geschikt voor zwakkere schrijvers en voor feedback op lagere-orde-aspecten. Faciliterende feedback kan het best worden gebruikt voor sterkere schrijvers en hogere-orde-aspecten.

Stap 5: feedback

Bij deze stap verwoord je de feedback op zo'n manier dat de leerling ermee aan de slag kan en gemotiveerd is om er iets mee te doen. We geven Fabian faciliterende feedback op de hogere-orde-aspecten en directieve opmerkingen bij de lagere-orde-aspecten. Dit ziet er dan als volgt uit:

1. Je hebt een duidelijke tekst geschreven met drie prima argumenten.
2. Je had je argumenten nog iets meer uit kunnen werken: waarom is Toverland zo leerzaam? Hoeveel kost het? Hoe weet je dat iedereen het leuk vindt? Nu herhaal je vooral je argumenten en dat maakt ze niet overtuigender.
3. Zorg voor een inleiding, kern en slot. De tekst bestaat nu uit één stuk met drie punten eronder. Verwerk die punten liever in de kern van je tekst.
4. In jouw tekst zitten nog een paar spelfouten. Die heb ik gemarkeerd in de tekst. Zoek de regels nog eens op en verbeter de fouten.

**WE WANT
YOUR
FEEDBACK**

Stap 6: controle

Bij de laatste check van je feedback kijk je of je voldoende selectief bent geweest. Is je feedback begrijpelijk geformuleerd? Benoem je ook wat er goed gaat in de tekst? De leerling moet weten waar hij nu staat en wat hij kan doen om de tekst te verbeteren. Verder moet hij gemotiveerd worden om de tekst aan te passen. Geef leerlingen altijd de gelegenheid om de tekst te verbeteren op basis van de feedback. Anders zal je leerling weinig leren van je feedback, hoe selectief, begrijpelijk en motiverend die ook is.

Meer lezen?

Koster, M. & Korpershoek, M. (2021). *Maak er geen punt van! Feedback geven op schrijfproducten*. Bussum: Uitgeverij Coutinho.